

Короткий опис навчальної дисципліни

«МЕДИЧНА ПЕРСОНАЛІСТИКА»

Спеціальність	222 «Медицина»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Термін вивчення (курс)	1 курс
Форма навчання	денна
Кафедра	соціальної медицини та організації охорони здоров'я

Короткий зміст дисципліни: навчальна дисципліна «МЕДИЧНА ПЕРСОНАЛІСТИКА» є одним із невід'ємних компонентів всесвітньої та української історії медицини. Вона є великим комплексом знань, який інтегрував у себе теоретичні знання, наукові відкриття, технічні винаходи та практичні напрацювання визначних вчених, лікарів-практиків у галузі профілактики, збереження та зміцнення людського здоров'я, лікування – від найпримітивніших засобів до найсучасніших методик і технологій. Йдеться вивчення студентами значної інтелектуальної спадщини, людського досвіду, досягнень, відкриттів, які стосувалися не лише практичного надання допомоги хворій людині, боротьби із різними захворюваннями, епідеміями, але і створення медичних установ та керівництва ними, заснування академічних центрів та наукових шкіл у різних країнах світу та Україні.

«МЕДИЧНА ПЕРСОНАЛІСТИКА» передбачає вивчення теоретичної і практичної спадщини визначних персоналій – великих вчених-медиків минулого, починаючи від перших лікарів епохи Стародавнього Світу (Єгипту, Вавилону, Індії, Китаю, Греції, Римської імперії тощо), середньовічних мислителів-універсалістів (представники і засновники академічних центрів у Салерно, Монпельє, Падуї, Парижі, Лювені, Болоньї тощо), які працювали на межі філософії, анатомії, мистецтва, засновників перших шпиталів і лікарень, до вчених, які своїми експериментальними дослідженнями заснували окремі наукові школи, медико-біологічні напрямки, галузі в новій та новітній історії медицини – кардіологію, ембріологію, епідеміологію, генетику, гістологію, вірусологію, тощо, а також тих науковців, які працюють сьогодні над сучасними розробками і технологіями. Окрема увага приділена видатним постатям медицини, розвитку медичної науки і освіти в Україні в різні періоди, історії зародження та діяльності найбільших вітчизняних академічних центрів – медичних факультетів, університетів, академій, а також лікувальних закладів – лікарень, шпиталів, клінік, діячі яких зробили визначний внесок у розвиток світової медицини.

Орієнтовний перелік тем навчальних занять:

Теми лекційних занять:

Тема 1. Зародження первісних знань про хвороби та лікувальну практику у добу становлення людської общини. Проблема реконструкції первісної історії медицини крізь призму людського досвіду. Вплив проторелігійних уявлень – анімізму, фетишизму, тотемізму та магічних ритуалів – на діяльність шаманів, цілителів. Раціональні способи колективного лікування. Поєднання колективного лікування і знахарства.

Тема 2. Зародження медичної професії, етико-правової регламентації діяльності лікарів у країнах Месопотамії, Стародавнього Сходу та Античного Причорномор'я (Закони царя Ассирії Хамураппі, Закони Ману). Розвиток храмової медицини. Формування перших центрів медичної освіти в Таксілі, Мемфісі, Фівах та Геліополісі. Медико-філософські школи Стародавнього Китаю та їхні представники. Зародження профілактичної медицини та унікальних методик лікування та профілактики захворювань. Поєднання античної науки, медицини та філософії в діяльності давньогрецьких лікарів. Внесок лікарів родоської, кнідоської, сицилійської та коської шкіл у розвиток античної медицини. Олександрійський академічний центр. Роль Корнелія Цельса та Клавдія Галена у розвитку давньоримської медицини.

Тема 3. Внесок мислителів-універсалістів Середньовічної Європи та Арабського світу у розвиток медицини. Роль видатних християнських проповідників та святих-цілителів Візантійської імперії у поширенні медичних знань, заснуванні перших шпиталів та санітарно-гігієнічних споруд. Видатні діячі релігійних братств та Орденів Європи. Павло Егінський. Костянтин Великий. Костянтин Карфагенський. Виникнення перших кафедр, факультетів, академічних центрів в Монпельє, Болоньї, Падуї, Салерно, Парижі, Лювені. Професіоналізація медичної справи. Видатні мислителі арабського Сходу – Аль Біруні, Ібн Зухр, Ібн Сіна, Ар Разі, Аль Хорезмі. Вчення великих анатомів: Мондіно де Луцці, Андреас Везалій, Реальдо Коломбо. Поява перших підручників з анатомії та анатомічних атласів, перших праць з анатомії, фізіології. Монастирська медицина Київської Русі: діяльність Антонія та Феодосія Печерських, Агапіта, Аліпія. Жіночі постаті середньовічної європейської медицини. Світська медицина у Київській Русі. Монастирська медицина. Видатні постаті української медицини XIV-XVIII ст. Медична допомога у часи гетьманщини. Центри формування медичної культури в Україні: Замойська академія, Острозький колегіум. Юрій Дрогобич.

Тема 4. Видатні постаті Європейського Просвітництва. Вплив природничо-наукових відкриттів на зародження фізіології, ембріології, мікробіології, гістології та гігієни в період Нової історії (XIX - початок XX ст.). Провідні науковці медико-освітніх центрів Західної Європи - Лейденського, Единбурзького, Віденського та Геттінгенського університетів. Києво-Могилянська академія та її випускники. Діяльність Київської анатомічної школи

та її представників. Заснування філантропом Альфредом Бернардом Нобелем у 1895 р. премії для науковців та винахідників: вплив відкриттів в галузі природничих наук на розвиток світової медицини. Перші Лауреати Нобелівської премії. В. Рентген. М. Склодовська-Кюрі.

Тема 5. Теоретична та практична спадщина провідних вчених-медиків новітньої історії медицини. Видатні діячі медичних товариств – Українського Наукового Товариства, Українського лікарського товариства. Діяльність видатних представників теоретичної та клінічної медицини – генетиків, фізіологів, ембріологів, вірусологів у радянський час. Застосування «каральної психіатрії» у боротьбі з політичним інакодумством. Нобелівські лауреати в галузі хімії, фізики, фізіології (медицини): Еміль фон Берінг, Рональд Росс, Джеймс Гарвін, Чарльз Райс, Майкл Гоутен, Іван Павлов, Камілло Гольджі, Ганс Шлеман, Ілля Мечніков, Роберт Кох. Жінки-лауреатки Нобелівської премії. Формування наукових шкіл в БДМУ. Видатні науковці та лікарі практики – випускники БДМУ. Сучасні постаті медичної галузі України та Північної Буковини.

Теми семінарських занять:

Тема 1. Зародження первісних знань про хвороби та лікувальну практику у добу становлення людської общини. Проблема реконструкції первісної історії медицини крізь призму людського досвіду. Вплив проторелігійних уявлень – анімізму, фетишизму, тотемізму та магічних ритуалів – на діяльність шаманів, цілителів. Раціональні способи колективного лікування. Поєднання колективного лікування і знахарства.

Тема 2. Зародження медичної професії, етико-правової регламентації діяльності лікарів у країнах Месопотамії, Стародавнього Сходу та Античного Причорномор'я Зародження профілактичної медицини та унікальних методик лікування та профілактики захворювань. Поєднання античної науки, медицини та філософії в діяльності давньогрецьких лікарів. Внесок лікарів родоської, кнідоської, сицилійської та коської шкіл у розвиток античної медицини. Олександрійський академічний центр. Роль Корнелія Цельса та Клавдія Галена у розвитку давньоримської медицини.

Тема 3. Внесок мислителів-універсалістів Середньовічної Європи та Арабського світу у розвиток медицини. Виникнення перших кафедр, факультетів, академічних центрів в Монпельє, Болоньї, Падуї, Салерно, Парижі, Лювені. Професіоналізація медичної справи. Видатні мислителі арабського Сходу – Аль Біруні, Ібн Зухр, Ібн Сіна, Ар Разі, Аль Хорезмі. Вчення великих анатомів: Мондіно де Луцці, Андреас Везалій, Реальдо Коломбо. Поява перших підручників з анатомії та анатомічних атласів, перших праць з анатомії, фізіології та історії медицини. Монастирська медицина Київської Русі: діяльність Антонія та Феодосія Печерських, Агапіта, Аліпія. Жіночі постаті середньовічної європейської медицини. Світська медицина у Київській Русі.

Тема 4. Видатні постаті Європейського Просвітництва. Вплив природничо-наукових відкриттів на зародження фізіології, ембріології,

мікробіології, гістології та гігієни в період Нової історії (XIX - початок XX ст.). Провідні науковці медико-освітніх центрів Західної Європи - Лейденського, Единбурзького, Віденського та Геттінгенського університетів. Києво-Могилянська академія та її випускники. Діяльність Київської анатомічної школи та її представників. Заснування філантропом Альфредом Бернардом Нобелем у 1895 р. премії для науковців та винахідників: вплив відкриттів в галузі природничих наук на розвиток світової медицини. Перші Лауреати Нобелівської премії. В. Рентген. М. Склодовська-Кюрі.

Тема 5. Теоретична та практична спадщина провідних вчених-медиків новітньої історії медицини. Видатні діячі медичних товариств – Українського Наукового Товариства, Українського лікарського товариства. Діяльність видатних представників теоретичної та клінічної медицини – генетиків, фізіологів, ембріологів, вірусологів у радянський час. Застосування «каральної психіатрії» у боротьбі з політичним інакодумством. Нобелівські лауреати в галузі хімії, фізики, фізіології (медицини): Еміль фон Берінг, Рональд Росс, Джеймс Гарвін, Чарльз Райс, Майкл Гоутен, Іван Павлов, Камілло Гольджі, Ганс Шлеман, Ілля Мечніков, Роберт Кох. Жінки-лауреатки Нобелівської премії. Формування наукових шкіл в БДМУ. Видатні науковці та лікарі практики – випускники БДМУ. Сучасні постаті медичної галузі України та Північної Буковини.

Перелік компетентностей, здобуття яких буде забезпечувати навчальна дисципліна:

Студент повинен знати:

- 1) медична персоналістика має розглядатися як дослідження внеску визначних постатей минулого, винахідників, які завдяки своїй інтелектуальній праці та практичним навичкам вплинули на розвиток медицини та формування окремих медико-біологічних напрямків;
- 2) історичні обставини зародження та становлення професії лікаря, морально-етичних засад та нормативного регулювання лікувальної практики, еволюції соціального статусу лікарів у різні періоди людської цивілізації;
- 3) авторів відкриттів та винаходів в галузі точних та природничих наук, які визначили подальший розвиток медицини в Україні;
- 4) досягнення лікарів-практиків у галузі профілактики, збереження та зміцнення людського здоров'я, лікування хвороб відповідно до періодизації української історії ;
- 5) теоретичну та практичну спадщину видатних вчених стародавнього Світу, епохи Відродження -медиків Буковини та Буковинського державного медичного університету;
- 6) характеризувати та інтерпретувати джерела зі світової та вітчизняної історії медицини України

Уміти:

- 1) працювати з науковим текстом та історичними джерелами;
- 2) застосовувати методи біографістики, історизму, синхронності;
- 3) розробляти презентаційні матеріали та виступати з ними перед аудиторією;
- 4) виконувати індивідуальні творчі завдання, готувати студентські публікації на наукові форуми

Перелік науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання навчальної дисципліни:

Доктор історичних наук, професор
кафедри соціальної медицини та ОЗО

Марія МАНДРИК-МЕЛЬНИЧУК

Завідувач кафедри соціальної медицини
та організації охорони здоров'я
к. мед. н., доцент

Ігор НАВЧУК